

Krav enligt Europadomstolen

Gällande lag

Föreslagen lag

Lagens syfte måste vara klart och tydligt. Medborgarna ska kunna förutse vilken kommunikation som ska granskas.

✗

✓

Spaningen omfattning måste vara proportionerlig. Det måste finnas en rimlig balans mellan mål och medel.

✗

?

Det ska vara tydligt för medborgarna vilka i samhället som typiskt sett kan utsättas för spaningen.

✗

✓

Det ska framgå hur länge övervakningen får pågå.

✓

✓

Medborgarna ska i förväg kunna förstå hur den inhämtade informationen får undersökas, användas och lagras.

?

✓

Det ska stå klart hur och på vilka villkor den inhämtade informationen kommuniceras med andra myndigheter och andra utomstående mottagare.

✗

?

Det ska framgå när och hur inhämtad information antingen får eller måste förstöras.

✗

✗

Enskilda ska ha en rätt att få övertramp från statens sida rättsligt prövade och en rätt till skadestånd om staten fälls för sina misstag.

✗

?

Slumpen får inte vara avgörande för om en medborgare blir övervakade eller inte.

✗

✗

FRA-lagen får inte bryta mot andra författningar såsom den grundlagsskyddade rätten till meddelarfrihet.

✗

✗

Uppfyller de krav Europadomstolen ställer.

Uppfyller inte de krav Europadomstolen ställer.

Uppfyller de krav Europadomstolen ställer i viss mån men innehåller oklarheter.

Syfte: I den nuvarande lagen får spaning ske i syfte att bland annat upptäcka ekologiska obalanser. Det är inte tillräckligt tydligt och preciserat. I promemorians förslag begränsas istället syftet till åtta tydliga och klaga kategorier som framgår av lag.

Omfattning: I den nuvarande lagen omfattas all elektronisk kommunikation som går över Sveriges gränser av signalspaningen. Det är en extensiv omfattning. Enligt promemorians förslag tas sådan elektronisk information som börjar och slutar i Sverige bort från FRA. Dessutom upprättas en kontrollmyndighet som ska ge FRA tillgång till enbart den information de behöver. Men det är fortfarande oklart hur kontrollmyndigheten ska se ut. Och det finns också oklarheter gällande hur mycket information som kontrollmyndigheten egentligen lämnar till FRA.

Vilka som kan utsättas för spaningen: I den nuvarande lagen är syftet oklart och spaningen omfattar all elektronisk kommunikation som passerar landets gränser. Därav kan alla som kommunicerar elektronisk utsättas för spaningen. I promemorians förslag har risken för att drabbas av spaningen reducerats genom det tydligare syftet och den mer begränsade omfattningen.

Övervakningens omfattning i tid: Reglerna är klara och tydliga i såväl nuvarande som föreslagen lag. Ett tillstånd gäller för sex månader och kan därefter förnyas med sex månader i taget.

Hur information får undersökas, användas och lagras: I den nuvarande lagen framgår inte tydligt hur detta sker. I promemorians förslag införs en hänvisning till andra relevanta lagar och förordningar som sammantaget leder till att kravet får anses uppfyllt.

Hur informationen kommuniceras med andra myndigheter: I den nuvarande lagen får FRA skicka inhämtad information till en stor krets av mottagare utan att det framgår under vilka förutsättningar det sker. I promemorians förslag är det endast regeringen, Regeringskansliet och Försvarsmakten som får motta information från FRA. Emellertid finns inga närmare föreskrifter för formerna när FRA ska få lämna ut de här uppgifterna, vem som tar sådana beslut etcetera.

Hur informationen får eller måste förstöras: För att reglerna ska vara godtagbara så krävs att det tydligt stadgas hur det ska gå till, vem som fattar sådana beslut, när information inte får förstöras etcetera. Såväl den nuvarande som den föreslagna lagen brister i detta hänseende.

Enskilda ska ha rätt att få övertramp från statens sida rättsligt prövade och en rätt till skadestånd om staten fällt för sina misstag: I den nuvarande lagen finns ingen sådan möjlighet. Promemorians förslag innehåller en skyldighet att i vissa fall informera den som blivit utsatt för spaning. Dessutom införs en möjlighet att hos kontrollmyndigheten begära besked huruvida man blivit utsatt för spaning. Men när försvarsadvokater som kommunicerar med sina klienter, journalister som kommunicerar med uppgiftslämnare, eller präster som kommunicerar med personer i nöd, felaktigt avlyssnas, finns ingen skyldighet att informera dem om detta. Det är en brist.

Slumpens betydelse: Såväl den nuvarande som den föreslagna lagen innebär att det är mycket svårt för en enskild att avgöra om han eller hon riskerar att bli avlyssnad. Det beror på att det är olika regler för elektronisk kommunikation som går i kabel jämfört med kommunikation som går i luften, och det är olika regler för till exempel e-post som går över Sveriges gränser jämfört med e-post som stannar inom Sveriges gränser. Slumpen avgör hur elektronisk kommunikation färdas. Det får inte vara avgörande när det handlar om inskränkningar av den personliga integriteten.

FRA-lagens förenlig med andra författningar såsom den grundlagsskyddade rätten till meddelarfrihet: Såväl i den nuvarande som den föreslagna lagen finns en risk för att grundlagsskyddade källor röjs. En person som exempelvis i ett e-postmeddelande lämnar en uppgift till en journalist på en tidning har rätt att vara anonym, det stadgas i svensk grundlag. Staten får inte efterforska en sådan källa, det är brottsligt. Men FRA-lagen innebär att sådan känslig information kan avlyssnas av FRA, i strid med grundlagen. Europakonventionen tillåter inte signalspaning som innebär brott mot andra nationella lagar och regler.